

Kontrollkäik Mereväebaasi

1. 19.02.2014 viis õiguskantsler omal initsiatiivil läbi etteteatatud kontrollkäigu Mereväebaasi.

Varasemalt on õiguskantsler Mereväebaasi (edaspidi ka baas) kontrollkäigu korraldanud aastatel 2004, 2009 ja 2012.

Ajateenijatega seondult avastas õiguskantsler 27.04.2004 läbi viidud kontrollkäigu raames, et ajateenijate eluruumides puudus teave kaitseväge peainspektori kontaktandmetega. Samuti avastas õiguskantsler, et Mereväebaasis ei olnud valitud ajateenijate esindusmeest. Mereväebaas kõrvaldas nimetatud probleemid.

12.10.2009 toimunud kontrollkäigu raames ilmnas, et baasis puudub ülevaade määratud distsiplinaarkaristuste arvust ja koosseisust, sh kui palju on ajateenijatele nt määratud karistusena lisatoimkondi. Samuti oli baasis ajateenijate erinevate õiguste kasutamise määr (külaliste vastuvõtmine, mobiiltelefoniga rääkimine, sõdurikodu külastamine jmt) äärmiselt ebaühtlane, kuna nimetatud õiguste kasutamine sõltus suuresti jaoülemade paremast äranägemisest. Mereväebaas kõrvaldas kitsaskohad.

09.03.2012 läbi viidud kontrollkäigu raames sai õiguskantsler mõnevõrra vastuolulist infot ajateenijate mobiiltelefonide hoiule võtmise kohta. Nimelt väitsid osad ajateenijad, et mobiiltelefon võetakse lühiajaliselt (maksimaalselt üheks päevaks) hoiule juhul, kui ajateenija kasutab telefoni selleks mitte ettenähtud ajal (st vaba aja väliselt). Osad ajateenijad lisasid, et telefon võetakse lühiajaliselt hoiule ka juhul, kui telefoni akut laadida ajal, mil see on keelatud¹. Samas kinnitasid osad ajateenijad, et mobiiltelefonide hoiule võtmist ei ole esinenud.

Mereväebaas vastas, et ajateenijate telefone rohkem hoiule (isegi ajutiselt) ei võeta.

2. Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollis artiklis 3 sätestatud riigi ennetusametuse funktsiooni, kuidas on tagatud pataljoni ajateenijate põhiõigused ja –vabadused.

3. Õiguskantsleri nõunikud vestlesid kontrollkäigu raames baasis usalduslikult kokku 21 ajateenijaga.

¹ Ajateenijate sõnul on telefoni aku laadimine lubatud üksnes vabal ajal.

4. Hea praktika

Õiguskantsler ei tuvastanud kontrollkäigu raames baasis ajateenijate põhiõiguste ja –vabaduste tagamisel kitsaskohti. Vastupidiselt – õiguskantsler tuvastas praktika, mis väärib eeskujuks seadmist.

Õiguskantsler on kontrollkäikude raames erinevates väeüksustes tuvastanud, et kasutatakse õigusvastaseid karistusi (füüsiline koormamine; erinevad harjutused ja sundasendid). Kuigi selliste karistuste kasutamine on tavapäraselt hukkamõistu leidnud ka väeüksuste juhtkondade poolt, on baasis see info juhtkonna tasandilt ka väga selgelt ajateenijateni viidud. Nimelt tõid kõik ajateenijad (mh ka jaoülemad) välja selle, et kompaniile saabunud uus ülem andis ajateenijatele (mh ka ajateenijatest ülematele) väga selgelt mõista, et mistahes füüsiline koormamine ning erinevate õppeväliste harjutuste (ka selliste, mida nimetatakse ergutusteks või motiveerimiseks) tegemine ei ole vastuvõetav. Ajateenijate sõnul sellest ajast peale karistuseks erinevate harjutuste tegemist ei toimu. Õiguskantsler tunnustab Mereväebaasi selle eest, et on võetud tarvitusele efektiivsed meetmed õigusvastaste karistuste kasutamise tõkestamiseks.